

ΕΠΙΤΡΟΠΗ ΤΩΝ ΕΥΡΩΠΑΪΚΩΝ ΚΟΙΝΟΤΗΤΩΝ

Βρυξέλλες, 23.2.2004
COM(2004) 18 τελικό

**ΑΝΑΚΟΙΝΩΣΗ ΤΗΣ ΕΠΙΤΡΟΠΗΣ ΠΡΟΣ ΤΟ ΣΥΜΒΟΥΛΙΟ ΚΑΙ ΤΟ ΕΥΡΩΠΑΪΚΟ
ΚΟΙΝΟΒΟΥΛΙΟ, ΤΗΝ ΕΥΡΩΠΑΪΚΗ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗ ΚΑΙ ΚΟΙΝΩΝΙΚΗ
ΕΠΙΤΡΟΠΗ ΚΑΙ ΤΗΝ ΕΠΙΤΡΟΠΗ ΤΩΝ ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΩΝ**

σχετικά με την πρόθεση των συνεταιριστικών εταιρειών στην Ευρώπη

ΠΙΝΑΚΑΣ ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΩΝ

1.	ΕΙΣΑΓΩΓΗ	4
1.1.	Ιστορικό.....	4
1.2.	Στόχοι της ανακοίνωσης	4
2.	ΠΡΟΩΘΗΣΗ ΤΗΣ ΕΠΙΧΕΙΡΗΜΑΤΙΚΗΣ ΜΟΡΦΗΣ ΣΥΝΕΤΑΙΡΙΣΜΟΥ ΚΑΙ ΕΞΑΣΦΑΛΙΣΗ ΕΠΑΚΡΙΒΟΥΣ ΓΝΩΣΗΣ ΤΟΥ ΤΟΜΕΑ.....	6
2.1.	Ανάδειξη της σημασίας της συνεταιριστικής επιχειρηματικότητας	6
2.1.1.	Ενέργειες που εξασφαλίζουν την αναγνώριση της σημασίας των συνεταιρισμών για την οικονομία	6
2.1.2.	Νέα κράτη μέλη και ευαισθητοποίηση σχετικά με το ρόλο των συνεταιρισμών	8
2.1.3.	Βελτίωση των στατιστικών δεδομένων	8
2.2.	Ενέργειες για την προώθηση των συνεταιρισμών	8
2.2.1.	Εκπαίδευση και κατάρτιση	8
2.2.2.	Υπηρεσίες υποστήριξης των επιχειρήσεων	9
2.2.3.	Πρόσβαση στη χρηματοδότηση.....	9
2.2.4.	Η συνεργασία με τις αντιπροσωπευτικές οργανώσεις των συνεταιρισμών.....	10
2.3.	Ειδικοί τομείς της πολιτικής για τις επιχειρήσεις όπου οι συνεταιρισμοί διαδραματίζουν σημαντικό ρόλο	11
2.3.1.	Ο ρόλος των συνεταιρισμών εργαζομένων στις μεταβιβάσεις επιχειρήσεων	11
2.3.2.	Κοινωνικές επιχειρήσεις και νέες συνεταιριστικές νομικές μορφές.....	11
3.	ΔΙΑΜΟΡΦΩΣΗ ΤΟΥ ΚΑΤΑΛΛΗΛΟΥ ΚΑΝΟΝΙΣΤΙΚΟΥ ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝΤΟΣ	12
3.1.	Εφαρμογή του καταστατικού της Ευρωπαϊκής Συνεταιριστικής Εταιρείας.....	12
3.2.	Συνοχή μεταξύ των εθνικών νόμων	12
3.2.1.	Εθνικοί κανονισμοί που διέπουν την ΕΣΕ	12
3.2.2.	Συνεργασία των εθνικών αρχών και των υπηρεσιών της Επιτροπής.....	13
3.2.3.	Η σύνταξη υποδειγματικών νόμων	13
3.2.4.	Η χρήση των συνεταιριστικών αρχών της ICA	14
3.2.5.	Αποφυγή της «πρόωρης» διάλυσης των επιτυχημένων συνεταιρισμών· αποτροπή της ληηλασίας των περιουσιακών στοιχείων ή των «αποαμοιβαιοποιήσεων»	14
3.2.6.	Η φορολογική μεταχείριση και άλλα «οφέλη»	15
3.2.7.	Κανόνες περί ανταγωνισμού που εφαρμόζονται στους συνεταιρισμούς.....	15
3.3.	Επανεξέταση του κανονισμού.....	16

4.	Η ΣΥΜΒΟΛΗ ΤΩΝ ΣΥΝΕΤΑΙΡΙΣΜΩΝ ΣΤΟΥΣ ΚΟΙΝΟΤΙΚΟΥΣ ΣΤΟΧΟΥΣ...	17
4.1.	Γεωργική πολιτική και διεύρυνση	17
4.2.	Αγροτική και περιφερειακή ανάπτυξη	18
4.3.	Δημιουργία θέσεων εργασίας από τους συνεταιρισμούς του τομέα της «κοινωνικής οικονομίας»	18
5.	ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑ.....	19

1. ΕΙΣΑΓΩΓΗ

1.1. Ιστορικό

Στην Ευρωπαϊκή Ένωση (ΕΕ) υπάρχουν περίπου 300.000 συνεταιρισμοί οι οποίοι παρέχουν 2,3 εκατομμύρια θέσεις εργασίας. Συνεταιρισμοί υπάρχουν σε όλα τα κράτη μέλη και τις προσχωρούσες ή υποψήφιες χώρες. Έχουν επίδραση στην καθημερινή ζωή 140 και πλέον εκατομμυρίων πολιτών που είναι μέλη συνεταιρισμών¹.

Οι συνεταιρισμοί σήμερα ανθούν στις ανταγωνιστικές αγορές και, παρά το ότι δεν επιδιώκουν μεγιστοποίηση των κερδών από την απόδοση του κεφαλαίου, έχουν επιτύχει σημαντικά μερίδια στην αγορά σε τομείς όπου οι κεφαλαιοποιημένες εταιρείες είναι πολύ ισχυρές, όπως στον τραπεζικό τομέα, στον ασφαλιστικό τομέα, στον τομέα του λιανικού εμπορίου τροφίμων, στο φαρμακευτικό και στο γεωργικό τομέα. Παρουσιάζουν ταχεία ανάπτυξη στους τομείς της υγειονομικής περίθαλψης, των υπηρεσιών προς επιχειρήσεις, της εκπαίδευσης και της στέγασης.

Οι συνεταιρισμοί λειτουργούν για το συμφέρον των μελών τους, τα οποία είναι ταυτόχρονα και χρήστες, και όχι προς το συμφέρον εξωτερικών επενδυτών. Τα κέρδη εισπράττονται από τα μέλη ανάλογα με τις συναλλαγές τους με το συνεταιρισμό και τα αποθεματικά και τα στοιχεία του ενεργητικού είναι κοινά, μη διανεμήσιμα και αφιερωμένα στα κοινά συμφέροντα των μελών. Επειδή οι προσωπικοί δεσμοί των μελών είναι κατ' αρχήν ισχυροί και σημαντικοί, για την εισδοχή νέων μελών χρειάζεται προηγούμενη έγκριση, ενώ το δικαίωμα ψήφου δεν είναι αναγκαστικά ανάλογο με τις μετοχές (ένα άτομο μία ψήφος). Η παραίτηση μέλους δίνει το δικαίωμα στο μέλος αυτό να ζητήσει καταβολή της μερίδας του και συνεπάγεται αφαίρεση από το κεφάλαιο.

Όλοι οι συνεταιρισμοί ενεργούν με γνώμονα τα οικονομικά συμφέροντα των μελών τους, ενώ ορισμένοι από αυτούς, επιπλέον, δραστηριοποιούνται για την επίτευξη ευρύτερων κοινωνικών ή περιβαλλοντικών στόχων προς όφελος των μελών τους και για το γενικότερο συμφέρον.

1.2. Στόχοι της ανακοίνωσης

Η συζήτηση για το ρόλο των συνεταιρισμών απέκτησε νέο ενδιαφέρον μετά την έκδοση από το Συμβούλιο, τον Ιούλιο του 2003, κανονισμού σχετικά με το καταστατικό της Ευρωπαϊκής Συνεταιριστικής Εταιρείας², στο εξής ΕΣΕ, και μετά την έκδοση της οδηγίας για το ρόλο των εργαζομένων στη διαδικασία λήψης αποφάσεων της ΕΣΕ.

---

¹ «Στατιστικά στοιχεία και πληροφορίες για τους ευρωπαϊκούς συνεταιρισμούς», της Διεθνούς Συνεταιριστικής Ένωσης (International Co-operative Alliance), Γενεύη 1998, που δημοσιεύθηκε με τη συνδρομή της Επιτροπής της ΕΕ: <http://www.ica.coop/europe>

² Κανονισμός (ΕΚ) αριθ. 1435/2003 του Συμβουλίου, της 22ας Ιουλίου 2003, περί του καταστατικού της Ευρωπαϊκής Συνεταιριστικής Εταιρείας, και οδηγία 2003/72/ΕΚ του Συμβουλίου, της 22ας Ιουλίου 2003, για τη συμπλήρωση του καταστατικού του Ευρωπαϊκού Συνεταιρισμού όσον αφορά το ρόλο των εργαζομένων· ΕΕ L207 της 18/8/03.

Η Επιτροπή πιστεύει ότι το δυναμικό των συνεταιρισμών δεν έχει πλήρως αξιοποιηθεί και ότι η εικόνα τους θα έπρεπε να βελτιωθεί σε εθνικό και ευρωπαϊκό επίπεδο. Ιδιαίτερη προσοχή θα πρέπει επίσης να δοθεί στα νέα κράτη μέλη και τις υποψήφιες χώρες, όπου, παρά τις εκτεταμένες μεταρρυθμίσεις, δεν έχει αξιοποιηθεί πλήρως η δυνατότητα σύστασης συνεταιρισμών.

Η θέσπιση του καταστατικού της ΕΣΕ συνεπάγεται την υποχρέωση των κρατών μελών για τη θέσπιση μέτρων προς εφαρμογή του κανονισμού και της οδηγίας. Η Επιτροπή πιστεύει ότι αυτή είναι μια καλή ευκαιρία για τις εθνικές αρχές και τα ενδιαφερόμενα μέρη να αναλάβουν πρωτοβουλίες με σκοπό τη βελτίωση της νομοθεσίας που αφορά τους συνεταιρισμούς και τη δημιουργία ενός ευνοϊκότερου περιβάλλοντος για τη σύσταση συνεταιρισμών.

Ένα άλλο θέμα που έχει επισημανθεί από την Επιτροπή είναι ο όλο και σημαντικότερος και θετικός ρόλος των συνεταιρισμών για την υλοποίηση πολλών κοινοτικών στόχων σε τομείς όπως η πολιτική για την απασχόληση, η κοινωνική ενσωμάτωση, η περιφερειακή και αγροτική ανάπτυξη, η γεωργία. Η Επιτροπή πιστεύει ότι η τάση αυτή θα πρέπει να διατηρηθεί και ότι η παρουσία των συνεταιρισμών σε πολλά κοινοτικά προγράμματα και πολιτικές θα πρέπει να αξιοποιηθεί περισσότερο και να προωθηθεί.

Παρατηρείται ανανέωση του ενδιαφέροντος για τους συνεταιρισμούς σε διεθνές επίπεδο. Η σημαντικότερη εξέλιξη στο θέμα αυτό είναι η έκδοση σύστασης για την προώθηση των συνεταιρισμών από το Διεθνές Γραφείο Εργασίας, το 2002 (βλ. υποσημείωση 19 κατωτέρω), η οποία εγκρίθηκε επίσημα από τις κυβερνήσεις όλων των κρατών μελών της ΕΕ καθώς και από τις κυβερνήσεις όλων των προσχωρούσων και υποψήφιων χωρών.

Λόγω του ανανεωμένου ενδιαφέροντος για το θέμα των συνεταιρισμών, η Επιτροπή ξεκίνησε το 2002 μια ευρεία δημόσια διαβούλευση για τις συνεταιριστικές επιχειρήσεις στην Ευρώπη³. Οι απαντήσεις απηχούσαν τις απόψεις σχεδόν όλων των τομέων όπου παρουσιάζουν δραστηριότητα οι συνεταιρισμοί, με ιδιαίτερα μεγάλη ανταπόκριση από τις προσχωρούσες και τις υποψήφιες χώρες⁴. Η ανάλυση και τα συμπεράσματα του εγγράφου διαβούλευσης έτυχαν μεγάλης υποστήριξης αλλά διατυπώθηκαν επίσης και εποικοδομητικά σχόλια και προτάσεις.

Η παρούσα ανακοίνωση μεταφέρει το γενικότερο συμπέρασμα αυτής της εκτενούς διαδικασίας διαβούλευσης. Επικεντρώνεται σε τρία κύρια ζητήματα τα οποία επισημάνθηκαν στις απαντήσεις και προσδιορίζει τις ενέργειες στις οποίες μπορούν να προβούν τα κράτη μέλη και οι συνεταιρισμοί προκειμένου να αξιοποιήσουν τις δυνατότητες των συνεταιριστικών επιχειρήσεων. Για τα τρία αυτά ζητήματα η ανακοίνωση απαριθμεί μια σειρά συγκεκριμένων ενεργειών που πρέπει να αναληφθούν από την Επιτροπή για την επίτευξη των στόχων.

---

³ Το έγγραφο της διαβούλευσης «Οι συνεταιρισμοί στην επιχειρηματική Ευρώπη» διατίθεται στην εξής διεύθυνση: <http://www.europa/comm/enterprise/entrepreneurship/coop/consultation/index.htm>.

⁴ Ελήφθησαν 46 απαντήσεις: 7 από ευρωπαϊκές ενώσεις, 17 από αντιπροσωπευτικές οργανώσεις στα κράτη μέλη και 5 από συνεταιριστικές επιχειρήσεις, που στο σύνολό τους καλύπτουν το μεγαλύτερο μέρος του τομέα στην Ευρώπη. Επιπλέον, δόθηκαν απαντήσεις: 4 από δημόσιες αρχές, 9 από τις υποψήφιες χώρες (συμπεριλαμβανομένης κοινής γνώμης 48 οργανώσεων σε 10 χώρες), 2 από διεθνείς (παγκόσμιες) οργανώσεις και 2 από εμπειρογνώμονες. Τα πρωτότυπα κείμενα και οι περιλήψεις (στα αγγλικά και τα γαλλικά) βρίσκονται στον ανωτέρω ιστοχώρο.

Τα κύρια θέματα της ανακοίνωσης είναι:

- η προώθηση της μεγαλύτερης χρήσης των συνεταιρισμών σε όλη την Ευρώπη με τη βελτίωση της προβολής τους, των χαρακτηριστικών τους και των γνώσεων για τον τομέα·
- η περαιτέρω βελτίωση της νομοθεσίας για τους συνεταιρισμούς στην Ευρώπη·
- η διατήρηση και βελτίωση της θέσης των συνεταιρισμών και της συμβολής τους στους κοινοτικούς στόχους.

2. ΠΡΩΘΗΣΗ ΤΗΣ ΕΠΙΧΕΙΡΗΜΑΤΙΚΗΣ ΜΟΡΦΗΣ ΣΥΝΕΤΑΙΡΙΣΜΟΥ ΚΑΙ ΕΞΑΣΦΑΛΙΣΗ ΕΠΑΚΡΙΒΟΥΣ ΓΝΩΣΗΣ ΤΟΥ ΤΟΜΕΑ

2.1. Ανάδειξη της σημασίας της συνεταιριστικής επιχειρηματικότητας

2.1.1. Ενέργειες που εξασφαλίζουν την αναγνώριση της σημασίας των συνεταιρισμών για την οικονομία

Η προώθηση της ευρύτερης διάδοσης της σημασίας των συνεταιρισμών ως επιχειρήσεων αποκαλύπτει την ανάγκη να εξηγηθούν καλύτερα οι τομείς στους οποίους οι συνεταιρισμοί μπορούν να διαδραματίσουν ισχυρό ρόλο.

- Οι συνεταιρισμοί μπορούν να αποτελέσουν ένα μέσο για τη διαμόρφωση ή την αύξηση της οικονομικής δύναμης των μικρομεσαίων επιχειρήσεων (ΜΜΕ) στην αγορά. Ο συνεταιρισμός είναι μια μορφή εταιρείας που επιτρέπει στις ΜΜΕ να αποκτήσουν ορισμένα πλεονεκτήματα μεγέθους, όπως οι οικονομίες κλίμακας, η πρόσβαση στις αγορές (συμπεριλαμβανομένης της συμμετοχής σε μεγαλύτερους δημόσιους διαγωνισμούς), η αγοραστική δύναμη, η δύναμη προώθησης στην αγορά, η διαχειριστική ανάπτυξη, οι επιμορφωτικές και ερευνητικές δυνατότητες. Οι συνεταιρισμοί παρέχουν το κατάλληλο όχημα για τις επιχειρήσεις που επιθυμούν να αναλάβουν από κοινού δραστηριότητες και να μοιραστούν επιχειρηματικούς κινδύνους, διατηρώντας ταυτόχρονα την ανεξαρτησία τους. Οι συνεταιρισμοί καθιστούν επίσης δυνατή την κάθετη ολοκλήρωση αλυσίδων παραγωγής. Αυτό μπορεί να αποβεί προς όφελος των μικρών επιχειρήσεων που βρίσκονται σε ασθενή θέση στην αλυσίδα της προσφοράς και επιθυμούν να κερδίσουν οι ίδιες τα έσοδα από την προστιθέμενη αξία των προϊόντων τους ή των υπηρεσιών τους. Ωστόσο, οι περισσότερες μη συνεταιριστικές επιχειρήσεις δεν γνωρίζουν ότι η συνεταιριστική μορφή θα μπορούσε να είναι το κατάλληλο όχημα για τέτοιου είδους κοινές δραστηριότητες.
- Ο συνεταιρισμός είναι ένα μέσο για την παροχή υπηρεσιών υψηλής ποιότητας. Οι υπηρεσίες αντιπροσωπεύουν το 70% της παραγωγής και το 69% των θέσεων εργασίας στην ΕΕ. Πάνω από το 75% όλων των νέων επιχειρήσεων που δημιουργούνται στην Ευρώπη ανήκουν στον τομέα της παροχής υπηρεσιών. Οι επιχειρήσεις στον τομέα των υπηρεσιών πρέπει να παρέχουν όλο και υψηλότερης ποιότητας και πιο προσαρμοσμένες στις απαιτήσεις των χρηστών τους υπηρεσίες. Μια συνεταιριστική δομή μπορεί να δώσει στους χρήστες αυτών των υπηρεσιών, εφόσον είναι ταυτόχρονα και μέλη του συνεταιρισμού, την εξουσία να επηρεάζουν την επιχείρηση που τους παρέχει υπηρεσίες, εξασφαλίζοντας ότι αυτή ανταποκρίνεται άμεσα στις ανάγκες τους. Οι συνεταιρισμοί είναι συχνά σε θέση

να παρέχουν υπηρεσίες σε ομάδες που διαφορετικά δεν θα ήταν σε θέση να έχουν πρόσβαση σ' αυτές τις υπηρεσίες επειδή η παροχή τους δεν είναι ελκυστική για εταιρείες κερδοσκοπικού χαρακτήρα. Αυτό αφορά τις «τοπικές υπηρεσίες», όπως είναι ο τομέας παροχής υπηρεσιών υγείας και πρόνοιας, τομείς όπου οι συνεταιρισμοί αναπτύσσονται ταχύτατα⁵.

- Οι συνεταιρισμοί συμβάλλουν στη διαμόρφωση μιας κοινωνίας της γνώσης. Πολλοί συνεταιρισμοί (π.χ. συνεταιρισμοί εργαζομένων), είναι επιχειρήσεις των οποίων τα μέλη έχουν, ως χρήστες, πραγματική επιρροή στις αποφάσεις της διοίκησης. Η συμμετοχική διαχείριση των συνεταιριστικών επιχειρήσεων δημιουργεί τα άυλα κεφάλαια της γνώσης και των δεξιοτήτων. Με την έννοια αυτή οι συνεταιρισμοί λειτουργούν ως σχολεία επιχειρηματικότητας και διαχείρισης για όσους διαφορετικά δεν θα είχαν πρόσβαση σε θέσεις ευθύνης.

Για να εξασφαλιστεί ότι οι συνεταιρισμοί συνεχίζουν να συμβάλλουν σημαντικά στο δυναμισμό και τη μεγέθυνση της οικονομίας, με τους τρόπους που αναφέραμε παραπάνω, θα είναι πολύ σημαντικό οι αρχές των κρατών μελών, καθώς και οι εθνικές, περιφερειακές ή τοπικές οργανώσεις, να αναπτύξουν ή να εντείνουν τις προσπάθειές τους για την εξασφάλιση καλύτερης κατανόησης του τομέα.

Ενέργεια 1. Η Επιτροπή θα εξετάσει, σύμφωνα με τη διαδικασία που βασίζεται στο πολυετές πρόγραμμα για τις επιχειρήσεις και την επιχειρηματικότητα⁶ και σε άλλα κοινοτικά προγράμματα, τις δυνατότητες για την υποστήριξη πρωτοβουλιών από τις οργανώσεις των ενδιαφερόμενων μερών και των κρατών μελών. Οι ενέργειες αυτές θα αποσκοπούν στην αύξηση της ευαισθητοποίησης, τόσο των δημόσιων αρχών όσο και των ιδιωτικών οικονομικών συντελεστών, για τις δυνατότητες που παρέχει η συνεταιριστική μορφή ως ένα μέσο σύστασης επιχειρήσεων ή ομαδοποίησης μικρών επιχειρήσεων. Οι πρωτοβουλίες αυτές μπορεί να περιλαμβάνουν τη διοργάνωση συνεδρίων, τη σύνταξη επεξηγηματικών φυλλαδίων, θεματικές ερευνητικές μελέτες, ημερήσιες εκδηλώσεις, τη διαμόρφωση δικτύων κ.τ.λ.

Δεδομένου ότι η κατάσταση της ανάπτυξης των συνεταιριστικών επιχειρήσεων στις διάφορες χώρες δεν είναι ίδια (βλ. σημεία 3.2.1. κατωτέρω), υπάρχουν δυνατότητες για μεγαλύτερη ανταλλαγή πληροφοριών και εμπειριών.

Ενέργεια 2. Η Επιτροπή θα εξετάσει τη δυνατότητα διοργάνωσης μιας διαρθρωμένης ανταλλαγής πληροφοριών και εμπειριών, καθώς και τη δυνατότητα προσδιορισμού καλών πρακτικών στον τομέα του επιχειρείν μέσω συνεταιρισμών. Θα εξετάσει επίσης, μαζί με τα κράτη μέλη και τα ενδιαφερόμενα μέρη τη σκοπιμότητα προετοιμασίας μιας διαδικασίας συγκριτικής αξιολόγησης των εθνικών πολιτικών και πρακτικών στον τομέα αυτό.

---

⁵ Μία μελέτη της EUROSTAT, του 2002, σχετικά με συνεταιρισμούς σε 7 κράτη μέλη για την περίοδο 1995-8 δείχνει ότι οι συνεταιρισμοί αναπτύσσονται με ιδιαίτερη ταχύτητα στην εκπαίδευση, στον τομέα της υγείας και της κοινωνικής εργασίας και για άλλες δραστηριότητες τοπικών, κοινωνικών και προσωπικών υπηρεσιών (NACE Τμήματα Μ, Ν & Ο).

⁶ Απόφαση (2000/819/EK) του Συμβουλίου, της 20ής Δεκεμβρίου 2000, σχετικά με ένα πολυετές πρόγραμμα για τις επιχειρήσεις και την επιχειρηματικότητα, ιδίως για τις μικρομεσαίες επιχειρήσεις (ΜΜΕ) (2001-2005), ΕΕ L 333/84, 29.12.2000.

2.1.2. *Νέα κράτη μέλη και ευαισθητοποίηση σχετικά με το ρόλο των συνεταιρισμών*

Μέχρι σήμερα ήταν λίγες οι πρωτοβουλίες για το θέμα αυτό και υπάρχει γενικά έλλειψη ενημέρωσης σχετικά με τις δυνατότητες που παρέχουν οι συνεταιρισμοί. Το μήνυμα θα πρέπει συνεπώς να φτάσει στις προσχωρούσες χώρες, στα άτομα και στους μικρούς επιχειρηματίες, ότι η σύσταση ενός συνεταιρισμού μπορεί να είναι ελκυστική επιλογή για όσους θέλουν να δημιουργήσουν μια επιχείρηση και δεν διαθέτουν κεφάλαιο, εμπειρία ή εμπιστοσύνη. Συνενώνοντας τους πόρους τους και την εμπειρία τους μπορούν να μοιραστούν τις ευθύνες και τους κινδύνους, ενώ σε μια βάση αυτοαπασχόλησης οι δραστηριότητές τους μπορεί να μην ήταν βιώσιμες.

Οι συνεταιρισμοί έχουν αντιμετωπίσει ιδιαίτερα προβλήματα στις πρώην κρατικά κατευθυνόμενες οικονομίες της κεντρικής Ευρώπης. Παρά το ότι οι συνεταιρισμοί ήταν συχνά η πλέον ελεύθερη μορφή επιχείρησης που επιτρεπόταν από τον κεντρικό σχεδιασμό της οικονομίας, ωστόσο, η ταύτισή τους με το παλιό σύστημα έχει αποδειχθεί επιζήμια. Στο πλαίσιο αυτό, πρέπει επίσης να δοθεί έμφαση στις δυνατότητες που έχουν οι νέες συνεταιριστικές πρωτοβουλίες να βοηθήσουν την ισόρροπη ανάπτυξη των οικονομιών και των κοινωνιών των νέων κρατών μελών και των υπονήφιων χωρών. Η Επιτροπή, στο πλαίσιο των ενεργειών 1 και 2, θα εξετάσει πώς μπορεί να προωθήσει καλύτερα πρωτοβουλίες στα νέα κράτη μέλη, που αποσκοπούν στην αύξηση της ευαισθητοποίησης και στη μεταφορά πληροφοριών και εμπειριών σε όλη την Ευρώπη.

2.1.3. *Βελτίωση των στατιστικών δεδομένων*

Ένα άλλο πρόβλημα που συμβάλλει στην ατελή κατανόηση του δυναμικού μιας συνεταιριστικής επιχείρησης είναι ο ανεπαρκής αριθμός δεδομένων σχετικά με τα ποσοτικά μεγέθη και τις τάσεις στην ανάπτυξη των συνεταιρισμών.

Ενέργεια 3. Η Επιτροπή θα εξετάσει τις δυνατότητες ανάπτυξης της χρήσης «τεχνικών δορυφορικών λογαριασμών» για τη συλλογή και την ανάλυση δεδομένων σχετικά με τους συνεταιρισμούς και θα μελετήσει τον τρόπο εφαρμογής τους από τα εθνικά στατιστικά ιδρύματα.

2.2. **Ενέργειες για την προώθηση των συνεταιρισμών**

2.2.1. *Εκπαίδευση και κατάρτιση*

Τα προγράμματα κατάρτισης στον τομέα της διαχείρισης τείνουν να βασίζονται στο κυρίαρχο επιχειρησιακό μοντέλο, δηλαδή στις ανώνυμες εταιρείες μετοχικού κεφαλαίου. Δεν είναι συνεπώς άξιο απορίας που οι νέοι επιχειρηματίες σπάνια προκρίνουν την επιλογή του συνεταιρισμού, ακόμα και όταν θα ήταν η πλέον κατάλληλη για τις δραστηριότητές τους.

Υπάρχουν ωστόσο αρκετά παραδείγματα ειδικών ενοτήτων κατάρτισης στον τομέα της διαχείρισης συνεταιρισμών⁷ (συμπεριλαμβανομένης και της εξ αποστάσεως μάθησης) ακόμα και ειδικά πανεπιστημιακά μαθήματα για όσους θέλουν να ασχοληθούν επιχειρηματικά με τους συνεταιρισμούς. Δυστυχώς οι περισσότερες από τις πρωτοβουλίες αυτές παραμένουν σποραδικές ενώ θα μπορούσαν να δικτυωθούν επωφελώς σε ολόκληρη την Ευρώπη.

⁷ Βλ. Διεθνές Γραφείο Εργασίας: «Μεθοδολογία της κατάρτισης στον τομέα της διαχείρισης των συνεταιρισμών» στο: <http://www.ilo.org/coop>.

Τα κοινοτικά προγράμματα για την εκπαίδευση, την κατάρτιση, την ηλεκτρονική μάθηση και τη δια βίου μάθηση έχουν τη δυνατότητα να βοηθήσουν τους συνεταιρισμούς, όπως φάνηκε από την πολύτιμη συμμετοχή τους σε προγράμματα όπως το Erasmus/Socrates, το Leonardo da Vinci I & II και τα προγενέστερα προγράμματα που λειτουργούσαν από τα μέσα της δεκαετίας του '80. Η Επιτροπή καλεί τα κράτη μέλη και τα εθνικά εκπαιδευτικά ιδρύματα και τις ενδιαφερόμενες οργανώσεις να καλλιεργήσουν τη γνώση για τη συνεταιριστική μορφή επιχείρησης μέσα από προγράμματα σπουδών στη δευτεροβάθμια και τριτοβάθμια εκπαίδευση και να προωθήσουν την ανάπτυξη των σχετικών δεξιοτήτων.

Ενέργεια 4. Η Επιτροπή θα λάβει τα αναγκαία μέτρα για να εξασφαλίσει ότι τα προγράμματα για την εκπαίδευση, την κατάρτιση, τη δια βίου μάθηση και την ηλεκτρονική μάθηση θα διευκολύνουν τη συμμετοχή των συνεταιρισμών, ιδίως εκείνα τα προγράμματα που ενθαρρύνουν τα διακρατικά σχέδια και τα διακρατικά εξειδικευμένα δίκτυα και οδηγούν στην ανάπτυξη καλών πρακτικών σε τομείς καινοτομίας.

2.2.2. Υπηρεσίες υποστήριξης των επιχειρήσεων

Ο ιδιαίτερος χαρακτήρας των συνεταιριστικών επιχειρήσεων καθιστά αναγκαία την ύπαρξη ειδικά προσαρμοσμένων υπηρεσιών στήριξης. Η παροχή συμβουλών μπορεί να είναι ένα πολύτιμο συνοδευτικό μέτρο και προϋπόθεση για δανειακή χρηματοδότηση. Η δικτύωση, σε ευρωπαϊκό επίπεδο, γραφείων που παρέχουν εξειδικευμένες συμβουλές σε συνεταιρισμούς θα καθιστούσε δυνατή την εωφελή ανταλλαγή εμπειριών. Ωστόσο, σε περίπτωση που η ζήτηση τέτοιων υπηρεσιών δεν επαρκεί για να δικαιολογήσει την ύπαρξη εξειδικευμένων γραφείων, ίσως να είναι πιο κατάλληλο ένα σύστημα παραπομπής. Τα εμπορικά επιμελητήρια και οι ομοσπονδίες εργοδοτών θα πρέπει επίσης να συνειδητοποιήσουν τις ανάγκες των συνεταιριστικών επιχειρήσεων για να μπορούν να προσφέρουν τις σχετικές υπηρεσίες. Η Επιτροπή καλεί τα κράτη μέλη και τις ενδιαφερόμενες οργανώσεις να εξετάσουν και να διασφαλίσουν την παροχή υποστήριξης και συμβουλευτικών υπηρεσιών στις συνεταιριστικές επιχειρήσεις.

Ενέργεια 5. Η Επιτροπή θα εξετάσει τη δυνατότητα προσδιορισμού και διάδοσης καλών πρακτικών στον τομέα των υπηρεσιών υποστήριξης των συνεταιριστικών επιχειρήσεων, βάσει των προηγούμενων εργασιών για τις ΜΜΕ και τις πολύ μικρές επιχειρήσεις⁸.

2.2.3. Πρόσβαση στη χρηματοδότηση

Οι συνεταιρισμοί δεν έχουν ή έχουν περιορισμένη πρόσβαση στις αγορές μετοχικού κεφαλαίου και συνεπώς εξαρτώνται από τα ίδια κεφάλαιά τους ή από τη χρηματοδότηση μέσω πιστώσεων⁹. Αυτό οφείλεται κυρίως στο ότι τόσο τα

⁸ Βλ. http://europa.eu.int/comm/enterprise/entrepreneurship/support_measures/reports_studies.htm και <http://europa.eu.int/comm/enterprise/entrepreneurship/craft/craft-studies/craft-supportserv.htm#support-services-reports>

⁹ Διάφορα συνεταιριστικά κινήματα έχουν επιδιώξει να υποστηρίξουν τους αναπτυσσόμενους συνεταιρισμούς με τη δημιουργία επενδυτικών ταμείων (για παράδειγμα το ESFIN/IDES στη Γαλλία <http://www.esfin-ides.com/pages/Contact/ContactRubrique.htm> και το Coop Action στο ΗΒ: <http://www.co-operativeaction.coop/>). Στην Ιταλία η διαδικασία αυτή έχει διευκολυνθεί από το νόμο 59 της 31/1/92 που επιτρέπει στους συνεταιρισμούς να δεσμεύουν το 3% των φορολογήσιμων ετήσιων κερδών τους (που συμπληρώνονται από τα στοιχεία του ενεργητικού των συνεταιρισμών που υπόκεινται σε εκκαθάριση) για ταμεία αμοιβαίου οφέλους για την προώθηση των συνεταιρισμών.

πιστωτικά ιδρύματα όσο και οι κανονιστικές αρχές δεν γνωρίζουν αρκετά τη συνεταιριστική μορφή επιχείρησης. Σχετικά με το θέμα αυτό και στο πλαίσιο των ενεργειών 1 και 2, η Επιτροπή επιθυμεί να διαδραματίσει σημαντικό ρόλο διευκολύνοντας τις ανταλλαγές εμπειριών μεταξύ τόσο συνεταιριστικών οργανώσεων όσο και εθνικών διοικήσεων σχετικά με τις καλές και καινοτόμους πρακτικές για τη χρηματοδότηση των συνεταιρισμών. Επιπλέον, στο πλαίσιο των ενεργειών 9 και 10 έχει επίσης σημασία να εξεταστεί ποιος είναι ο καλύτερος τρόπος να λάβουν υπόψη τα λογιστικά πρότυπα και οι σχετικοί κανόνες τις ιδιαιτερότητες των συνεταιρισμών, όσον αφορά τη διάρθρωση του κεφαλαίου και την εκτίμηση των στοιχείων του ενεργητικού.

Ωστόσο, σε ό,τι αφορά τη δημόσια χρηματοδότηση, η Επιτροπή καλεί τα κράτη μέλη να εξασφαλίσουν ότι οι συνεταιρισμοί έχουν πρόσβαση στις κατάλληλες πρωτοβουλίες για τη χρηματοδότηση επιχειρήσεων. Επίσης, λόγω των ειδικών αναγκών των συνεταιρισμών, η Επιτροπή με τη σειρά της θα εξετάσει εάν είναι σκόπιμο να συμπεριληφθεί μια ειδική αναφορά στο Ευρωπαϊκό Ταμείο Επενδύσεων¹⁰.

Πολλοί συνεταιρισμοί στις προσχωρούσες χώρες, ακριβώς όπως και οι ομόλογοί τους στην ΕΕ των 15, έρχονται αντιμέτωποι με ιδιαίτερες δυσκολίες σε ό,τι αφορά την εξασφάλιση πίστωσης ή μετοχικού κεφαλαίου. Πολλές συνεταιριστικές οργανώσεις έχουν ζητήσει να δημιουργηθεί ένα ειδικό προενταξιακό πρόγραμμα για τις συνεταιριστικές επιχειρήσεις· ωστόσο, η Επιτροπή θεωρεί ότι τα υφιστάμενα μέσα συνιστούν τον αποτελεσματικότερο τρόπο παροχής υποστήριξης.

Ενέργεια 6. Η Επιτροπή θα εκτιμήσει κατά πόσο είναι δυνατό να συμπεριληφθεί μια ειδική αναφορά για τις συνεταιριστικές επιχειρήσεις στα χρηματοπιστωτικά μέσα που διαχειρίζεται το Ευρωπαϊκό Ταμείο Επενδύσεων τα οποία σήμερα αποτελούν μέρος του «πολυετούς προγράμματος για τις επιχειρήσεις και την επιχειρηματικότητα και ιδίως τις μικρομεσαίες επιχειρήσεις». Θα ληφθεί επίσης μέριμνα για να εξασφαλιστεί ότι οι συνεταιρισμοί συνεχίζουν να είναι επιλέξιμοι σε άλλα κοινοτικά προγράμματα και ότι έχουν πλήρη πρόσβαση στην πληροφόρηση για τα προγράμματα αυτά.

2.2.4. Η συνεργασία με τις αντιπροσωπευτικές οργανώσεις των συνεταιρισμών

Οι συνεταιρισμοί εκπροσωπούνται ικανοποιητικά σε ευρωπαϊκό επίπεδο μέσω των εθνικών ή τομεακών ομοσπονδιών και των συντονιστικών τους οργάνων. Η Επιτροπή θα συνεχίσει να διατηρεί συχνές επαφές με τις αντιπροσωπευτικές οργανώσεις των συνεταιρισμών¹¹ σχετικά με όλες τις πολιτικές και τα συναφή με τους συνεταιρισμούς ζητήματα (βλ. επίσης ενέργεια 9).

¹⁰ <http://www.europa/comm/enterprise/entrepreneurship/financing/index.htm>

¹¹ Οι σημαντικότερες είναι η Διεθνής Συνεταιριστική Ένωση (ICA-Europe) και η Συντονιστική Επιτροπή των Ευρωπαϊκών Συνεταιριστικών Ενώσεων (CCACE).

2.3. Ειδικοί τομείς της πολιτικής για τις επιχειρήσεις όπου οι συνεταιρισμοί διαδραματίζουν σημαντικό ρόλο

2.3.1. Ο ρόλος των συνεταιρισμών εργαζομένων στις μεταβιβάσεις επιχειρήσεων

Το ένα τρίτο περίπου των επιχειρήσεων στην Ευρώπη θα μεταβιβάσει την ιδιοκτησία κατά τα επόμενα 10 έτη και, όλο και περισσότερο, οι μεταβιβάσεις αυτές πραγματοποιούνται έξω από την οικογένεια του σημερινού ιδιοκτήτη. Οι εργαζόμενοι έχουν ιδιαίτερο συμφέρον για τη βιωσιμότητα των επιχειρήσεών τους και έχουν συχνά καλή γνώση της επιχείρησης στην οποία εργάζονται. Εντούτοις, δεν έχουν συχνά τα κατάλληλα οικονομικά μέσα και την υποστήριξη για να αναλάβουν και να διοικήσουν μια επιχείρηση. Η προσεκτική και βαθμιαία προετοιμασία των μεταβιβάσεων στους εργαζομένους με τη μορφή συνεταιρισμού εργαζομένων, μπορεί να βελτιώσει τα ποσοστά επιβίωσης¹².

Στο πλαίσιο αυτό αξίζει να σημειωθεί η πρόσφατη ανακοίνωση της Επιτροπής του Ιουλίου του 2002 σχετικά με ένα «πλαίσιο για την προώθηση της οικονομικής συμμετοχής των εργαζομένων» στο κεφάλαιο ή τα κέρδη επιχείρησης στην οποία εργάζονται¹³. Μια μορφή τέτοιων σχεδίων είναι η σύνδεση των εργαζομένων με τα αποτελέσματα της επιχείρησης, σε συλλογική βάση, και η συσσώρευση στοιχείων του ενεργητικού στο συνεταιρισμό των εργαζομένων, κάτι που θα χρησιμεύσει ως πιθανή πηγή χρηματοδότησης μιας εξαγοράς της επιχείρησης από τους εργαζομένους. Η Επιτροπή καλεί τα κράτη μέλη να εξετάσουν το ενδεχόμενο παροχής κινήτρων για την ενθάρρυνση τέτοιων συστημάτων που θα επιτρέπουν την εξαγορά των εταιρειών από τους εργαζομένους.

2.3.2. Κοινωνικές επιχειρήσεις και νέες συνεταιριστικές νομικές μορφές

Η αποτελεσματικότητα των συνεταιριστικών μορφών όσον αφορά την ενσωμάτωση κοινωνικών στόχων οδήγησε ορισμένα κράτη μέλη στη θέσπιση ειδικών νομικών μορφών για τη διευκόλυνση αυτών των δραστηριοτήτων. Αυτές οι μορφές σημείωσαν σημαντική επιτυχία και προκάλεσαν ενδιαφέρον σε άλλα κράτη μέλη που αντιμετωπίζουν παρόμοια προβλήματα¹⁴. Αυτές οι μορφές συνεταιρισμών αντιμετωπίζουν ιδιαίτερα προβλήματα σε ό,τι αφορά τη χρηματοδότηση των δραστηριοτήτων τους.

---

¹² Η Επιτροπή σε σύστασή της το 1994 (αριθ. 94/1060/EK της 7-12-1994 ΕΕ L 385 της 31-12-1994 σ.14) ζήτησε από τα κράτη μέλη να προωθήσουν τη μεταβίβαση επιχειρήσεων στους εργαζομένους τους με τη μείωση της φορολόγησης των κερδών κεφαλαίου που επιτυγχάνονται κατά τη μεταβίβαση μετοχών στους εργαζομένους, με την απαλλαγή από τέλη μεταβίβασης, ή με ευνοϊκά φορολογικά μέτρα ή αναστολή φορολογίας. Τα έγγραφα που ακολούθησαν τη σύσταση αυτή το 1998 και το 2002 σημείωσαν την έλλειψη προόδου στον τομέα αυτό εκ μέρους των κρατών μελών.

¹³ COM(2002) 364 τελικό της 05.07.2002. βλ.:

http://europa.eu.int/comm/employment_social/soc-dial/labour/index_en.htm

¹⁴ Στην Ιταλία ιδρύθηκαν 7.700 κοινωνικοί συνεταιρισμοί μέσα σε 10 έτη από το νόμο 381 του 1991, απασχολώντας 210.000 άτομα, από τα οποία 22.600 ήταν μειονεκτικά. Οι εταιρείες αυτές συνδυάζουν εθελοντική και αμειβόμενη εργασία και ενσωματώνουν στην οικονομία αποκλεισμένες ομάδες. Το 2001 η γαλλική κυβέρνηση καθιέρωσε τη νέα νομική μορφή της Société Coopérative d'Intérêt Collectif (SCIC) και στο ΗΒ διατυπώθηκε πρόσφατα πρόταση για μια εταιρεία κοινοτικού συμφέροντος (Community Interest Company) (<http://www.dti.gov.uk/cics/>). Σε πολλές από τις προσχωρούσες και υπονήφιες χώρες οι συνεταιρισμοί αναπήρων (που μοιάζουν με τους συνεταιρισμούς ένταξης που υπάρχουν στην Ιταλία) προσφέρουν ποιοτικές θέσεις απασχόλησης και ιατρική υποστήριξη για τους αναπήρους από τις αρχές του 20ού αιώνα.

Ενέργεια 7. Η Επιτροπή θα μελετήσει πολιτικές, καλές πρακτικές και κανονισμούς που αφορούν τις συνεταιριστικές επιχειρήσεις κοινωνικού χαρακτήρα στην Ευρώπη και θα υποβάλει έκθεση στα κοινοτικά θεσμικά όργανα.

3. ΔΙΑΜΟΡΦΩΣΗ ΤΟΥ ΚΑΤΑΛΛΗΛΟΥ ΚΑΝΟΝΙΣΤΙΚΟΥ ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝΤΟΣ

3.1. Εφαρμογή του καταστατικού της Ευρωπαϊκής Συνεταιριστικής Εταιρείας

Η θέσπιση του καταστατικού της Ευρωπαϊκής Συνεταιριστικής Εταιρείας, ή «ΕΣΕ», θα επιτρέψει στους συνεταιρισμούς να λειτουργήσουν σε όλη την Ευρωπαϊκή Ένωση με ενιαία νομική προσωπικότητα και ομοιόμορφο σύνολο κανόνων, όπως ακριβώς το καταστατικό της Ευρωπαϊκής Εταιρείας θα λειτουργήσει για τις ανώνυμες εταιρείες.

Ο κανονισμός προβλέπει ότι τα κράτη μέλη διαθέτουν περιθώριο τριών ετών για την εφαρμογή και τη μεταφορά του καταστατικού στην εθνική νομοθεσία, δηλαδή έως τις 18 Αυγούστου 2006.

Κατά το στάδιο της διαβούλευσης ελέγχθη ότι η ΕΣΕ είναι ένα αναγκαίο μέσο για να λειτουργούν ελεύθερα οι συνεταιρισμοί σε όλη την Ευρώπη. Πρέπει συνεπώς να υλοποιηθεί εντός της προβλεπόμενης προθεσμίας. Για το σκοπό αυτό, η Επιτροπή θα εξετάσει, στο πλαίσιο της ενέργειας 1, πώς μπορεί να συντονιστεί καλύτερα μια ενημερωτική εκστρατεία για να συνειδητοποιήσουν οι πιθανοί χρήστες τις δυνατότητες που τους παρέχει η ΕΣΕ. Θα απευθύνεται κυρίως σε συμβούλους επιχειρήσεων και σε υπηρεσίες υποστήριξης, σε λογιστές και εμπορικά επιμελητήρια. Θα διανεμηθούν εκδόσεις μέσω των ευρωπαϊκών κέντρων πληροφόρησης στα κράτη μέλη. Επιπλέον, η Επιτροπή θα προχωρήσει στα αναγκαία βήματα για την έγκαιρη εφαρμογή του κανονισμού έτσι ώστε να μειωθούν οι ενδεχόμενες διαδικασίες για παράβαση κατά των κρατών μελών. Στο πλαίσιο αυτό:

Ενέργεια 8. Η Επιτροπή προτίθεται να διοργανώσει συσκέψεις με υπαλλήλους των κρατών μελών που είναι αρμόδιοι για την εφαρμογή του κανονισμού και της οδηγίας σχετικά με την ΕΣΕ, έτσι ώστε να συζητηθούν όλα τα θέματα για τα οποία θα είναι αναγκαία η λήψη εθνικών μέτρων ή για τα οποία ισχύει το εθνικό δίκαιο.

3.2. Συνοχή μεταξύ των εθνικών νόμων

3.2.1. Εθνικοί κανονισμοί που διέπουν την ΕΣΕ

Όλα τα κράτη μέλη επιτρέπουν τη σύσταση και τη λειτουργία συνεταιρισμών. Ωστόσο, σε ορισμένα κράτη μέλη δεν είναι δυνατόν να υφίστανται συνεταιρισμοί σε ορισμένους τομείς. Επιπροσθέτως, οι νομικές μορφές και οι παραδόσεις των συνεταιρισμών στα κράτη μέλη είναι πολύ διαφορετικές. Οι διαφορετικές προσεγγίσεις της νομοθεσίας που διέπει τους συνεταιρισμούς μπορούν να διακριθούν σε τρεις κατηγορίες: (1) χώρες στις οποίες υπάρχει ένας γενικός νόμος για τους συνεταιρισμούς, (2) χώρες στις οποίες η συνεταιριστική νομοθεσία διαιρείται ανάλογα με τον τομέα και τον κοινωνικό σκοπό του συνεταιρισμού και (3) χώρες στις οποίες δεν υπάρχει συνεταιριστική νομοθεσία και όπου ο συνεταιριστικός χαρακτήρας μιας εταιρείας προκύπτει αποκλειστικά από το καταστατικό της ή τον εσωτερικό κανονισμό της. Η ανομοιομορφία αυτή μπορεί να έχει ως αποτέλεσμα εμπόδια για την αποτελεσματική λειτουργία των συνεταιρισμών σε διασυνοριακό ή ευρωπαϊκό επίπεδο, δεδομένου ότι καθίστανται ασαφή τα δικαιώματα και οι

υποχρεώσεις των μελών, των διευθυντών και των τρίτων. Το πρόβλημα αυτό θα γίνει εμφανέστερο αν εφαρμοστούν ορισμένες διατάξεις των εθνικών νομοθεσιών σε ευρωπαϊκές συνεταιριστικές εταιρείες, ανάλογα με το κράτος μέλος στο οποίο αυτές εδρεύουν. Συνεπώς, στο πλαίσιο της ενέργειας 8, η Επιτροπή θα επιδιώξει να εξετάσει μαζί με τις συνεταιριστικές οργανώσεις και τις εθνικές αρχές τις περιπτώσεις εκείνες όπου οι διαφορές μεταξύ εθνικών νόμων μπορούν να δημιουργήσουν προβλήματα στην αποτελεσματική εφαρμογή του καταστατικού της ΕΣΕ και θα προτείνει κοινά αποδεκτές λύσεις. Η διαδικασία αυτή μπορεί να οδηγήσει σε μια έμμεση προσέγγιση των εθνικών νομοθεσιών.

3.2.2. Συνεργασία των εθνικών αρχών και των υπηρεσιών της Επιτροπής

Μπορούν να επιτευχθούν βελτιώσεις της συνεταιριστικής νομοθεσίας με τη διευκόλυνση των επαφών μεταξύ των εθνικών αρμόδιων για κανονιστικές ρυθμίσεις και με την παροχή ευκαιριών για κοινή ανάλυση καλών ή καινοτόμων πρακτικών¹⁵. Η διεργασία αυτή μπορεί να περιλαμβάνει τις υποψήφιες χώρες, μερικές από τις οποίες έχουν ήδη ζητήσει συνδρομή για τη μεταρρύθμιση της νομοθεσίας των συνεταιρισμών, και στις οποίες οι συνεταιρισμοί αντιμετωπίζουν ακόμη μεγαλύτερη παρανόηση εκ μέρους των αρμοδίων για κανονιστικές ρυθμίσεις.

Ενέργεια 9. Η Επιτροπή θα συνεργαστεί στενά με τις δημόσιες αρχές και τις συνεταιριστικές οργανώσεις, ιδίως στα νέα κράτη μέλη, για να εξασφαλίσει τη βελτίωση της νομοθεσίας περί συνεταιρισμών. Για το σκοπό αυτό, η Επιτροπή θα επιμείνει στο καθήκον κάθε κράτους μέλους να ενημερώνει τα υπόλοιπα και την Επιτροπή όταν συντάσσει και προτού θεσπίσει νέους νόμους στον τομέα αυτό.

3.2.3. Η σύνταξη υποδειγματικών νόμων

Παρά τις διαφορές της νομοθεσίας, όπως αναφέρεται και ανωτέρω, η Επιτροπή δεν προτίθεται να υποβάλει προτάσεις για την εναρμόνιση των εθνικών νομοθεσιών περί συνεταιρισμών¹⁶. Πολλές συνεταιριστικές οργανώσεις, εγκατεστημένες κυρίως στην ΕΕ των 15 δήλωσαν ότι η εθνική νομοθεσία δεν αποτελεί σημαντικό περιορισμό για τις δραστηριότητές τους στο εσωτερικό των χωρών τους. Η ομάδα υψηλού επιπέδου των ευρωπαϊών εμπειρογνομόνων εταιρικού δικαίου¹⁷, στην οποία είχε δώσει σχετική εντολή η Επιτροπή, επισήμανε ότι οι συνεταιριστικές οργανώσεις θα πρέπει να αναλάβουν πρωτοβουλίες για τη διατύπωση υποδειγματικών νόμων περί συνεταιρισμών, ως μέσο για την ενθάρρυνση της αμοιβαίας προσέγγισης των εθνικών νομοθεσιών που διέπουν τους συνεταιρισμούς.

¹⁵ Ο συγκριτικός πίνακας των νομοθεσιών των κρατών μελών και των υποψήφιων χωρών σχετικά με τους συνεταιρισμούς διατίθεται στον εξής ιστοχώρο:
http://www.europa/comm/enterprise/entrepreneurship/coop/social-cmaf_agenda/social-cmaf-cooperatives.htm

¹⁶ Ανακοίνωση της Επιτροπής (21/5/2003) «Εκσυγχρονισμός του εταιρικού δικαίου και ενίσχυση της εταιρικής διακυβέρνησης στην Ευρωπαϊκή Ένωση – ένα πρόγραμμα για την επίτευξη προόδου»- κεφάλαιο 3.7 «ενίσχυση της διαφάνειας των εθνικών νομικών μορφών επιχειρήσεων». Βλ. επόμενη υποσημείωση.

¹⁷ Τελική έκθεση της ομάδας υψηλού επιπέδου των ευρωπαϊών εμπειρογνομόνων εταιρικού δικαίου για ένα σύγχρονο ρυθμιστικό πλαίσιο για το εταιρικό δίκαιο στην Ευρώπη (4 Νοεμβρίου 2002). Βλ.: http://europa.eu.int/comm/internal_market/en/company/company/modern/index.htm

Ενέργεια 10. Η Επιτροπή καλωσορίζει τις πρωτοβουλίες εθνικών και ευρωπαϊκών οργανώσεων για τη σύνταξη «υποδειγματικών» νόμων και δηλώνει πρόθυμη να συνδράμει στην εκπόνηση των νομοθετημάτων.

3.2.4. *Η χρήση των συνεταιριστικών αρχών της ICA*

Παρά το ότι οι νόμοι που διέπουν τους συνεταιρισμούς έχουν διαφορετικές προσεγγίσεις και βασίζονται σε διαφορετικές παραδόσεις, σε γενικές γραμμές απηχούν τον ορισμό, τις αξίες και τις αρχές για τους συνεταιρισμούς όπως διατυπώνονται στη «διακήρυξη της συνεταιριστικής ταυτότητας» που εγκρίθηκε από τη Διεθνή Συνεταιριστική Ένωση (ICA) το 1995 και υιοθετήθηκε πρόσφατα με ψήφισμα των Ηνωμένων Εθνών¹⁸ και ενσωματώθηκε πλήρως στη σύσταση του ΔΓΕ¹⁹. Συνεπώς, οι εθνικοί νομοθέτες θα πρέπει να βασίζονται στον ορισμό, τις αξίες και τις αρχές για τους συνεταιρισμούς όταν θεσπίζουν νέους νόμους που διέπουν τους συνεταιρισμούς. Στο πλαίσιο αυτό, ωστόσο, ζητείται από τα κράτη μέλη να επιδεικνύουν επαρκή ευελιξία ώστε να δίνεται η δυνατότητα στους συνεταιρισμούς να ανταγωνίζονται αποτελεσματικά στις αγορές και με ίσους όρους με άλλες μορφές επιχειρήσεων. Οι συνεταιρισμοί δεν χρειάζονται ευνοϊκή μεταχείριση αλλά μια νομοθεσία που θα διαμορφώνει ένα ισότιμο πεδίο ανταγωνισμού, με την έννοια ότι τους δίνεται η δυνατότητα να λειτουργούν χωρίς τους περιορισμούς και τις υποχρεώσεις που βασίζονται στους διάφορους στόχους της εθνικής πολιτικής και στους οποίους ωστόσο δεν υπόκεινται οι άλλες μορφές εταιρειών με τις οποίες ανταγωνίζονται σε μια σύγχρονη οικονομία της αγοράς. Η σωστά διατυπωμένη νομοθεσία μπορεί επίσης να βοηθήσει στην υπέρβαση ορισμένων από τους περιορισμούς που είναι εγγενείς στη φύση των συνεταιρισμών, όπως είναι η έλλειψη πρόσβασης σε κεφάλαια που προέρχονται από επενδύσεις. Για παράδειγμα, θα μπορούσε να επιτραπεί στους συνεταιρισμούς να εκδίδουν μετοχές επενδυτών που απευθύνονται σε μη χρήστες, οι οποίες είναι εμπορεύσιμες και τοκοφόρες, υπό τον όρο ότι η συμμετοχή αυτού του είδους των μετόχων θα είναι περιορισμένη ώστε να εξασφαλίζεται ότι δεν τίθεται σε κίνδυνο η συνεταιριστική φύση των εταιρειών αυτών. Η Επιτροπή καλεί τα κράτη μέλη να έχουν ως οδηγό, κατά τη σύνταξη των εθνικών κανονισμών που διέπουν τους συνεταιρισμούς, τον «ορισμό, τις αξίες και τις αρχές για τους συνεταιρισμούς» της προαναφερθείσας σύστασης αλλά και να επιδεικνύουν επαρκή ευελιξία ώστε να ανταποκριθούν στις σύγχρονες ανάγκες των συνεταιρισμών (βλ. επίσης ενέργεια 9 και ενέργεια 10).

3.2.5. *Αποφυγή της «πρόωρης» διάλυσης των επιτυχημένων συνεταιρισμών· αποτροπή της λεηλασίας των περιουσιακών στοιχείων ή των «αποαμοιβαιοποιήσεων»*

Η Επιτροπή ενθαρρύνει τα κράτη μέλη να εξασφαλίσουν ότι τα περιουσιακά στοιχεία των συνεταιρισμών που διαλύονται ή αλλάζουν μορφή διανέμονται σύμφωνα με τη «διανομή χωρίς συμφέρον», δηλαδή είτε σε άλλους συνεταιρισμούς

¹⁸ Βλέπε ψήφισμα των Η.Ε. 56/114 που εγκρίθηκε στην 88η συνεδρίαση ολομέλειας της Γενικής Συνέλευσης των Η.Ε. στις 19 Δεκεμβρίου 2001 και την έκθεση του Γενικού Γραμματέα αριθ. 2001/68 με ημερομηνία 14 Μαΐου 2001.

¹⁹ Σύσταση 193 για την προώθηση των συνεταιρισμών που εκδόθηκε κατά την 90ή σύνοδο της Διεθνούς Διάσκεψης Εργασίας στις 20 Ιουνίου 2002. Εκτός από τον ορισμό και τις βασικές αξίες, η σύσταση περιέχει τις ακόλουθες αρχές: εθελοντική και ανοικτή συμμετοχή των μελών, δημοκρατικός έλεγχος από τα μέλη, οικονομική συμμετοχή των μελών, αυτονομία και ανεξαρτησία του συνεταιρισμού, δικαιώματα των μελών στην εκπαίδευση, την κατάρτιση και την πληροφόρηση, το καθήκον της συνεργασίας των συνεταιρισμών και το ενδιαφέρον για την κοινότητα (για την ηλεκτρονική διεύθυνση βλ. υποσημείωση 7).

στους οποίους μπορεί να συμμετέχουν τα μέλη, είτε σε συνεταιριστικές οργανώσεις που έχουν παρόμοιους ή γενικού συμφέροντος στόχους. Αυτά τα περιουσιακά στοιχεία έχουν δημιουργηθεί συχνά κατά τη διάρκεια πολλών γενεών, παραμένουν υπό συλλογική ιδιοκτησία και είναι «κλειδωμένα» στους στόχους αυτών των συνεταιρισμών. Ωστόσο, θα πρέπει να είναι δυνατό να υπάρχει πρόβλεψη για διανομή των περιουσιακών στοιχείων ενός υπό διάλυση συνεταιρισμού στα μέλη του, σε σαφώς καθορισμένες περιπτώσεις. Ενθαρρύνονται τα κράτη μέλη να παρέχουν επαρκή προστασία για τα περιουσιακά στοιχεία των συνεταιρισμών εξασφαλίζοντας ότι, σε περίπτωση προτεινόμενων εξαγορών και κατά συνέπεια μετατροπής ενός συνεταιρισμού σε ανώνυμη εταιρεία, γίνονται σεβαστές οι επιθυμίες των μελών και οι στόχοι του συνεταιρισμού (βλ. ενέργεια 9 και ενέργεια 10).

3.2.6. *Η φορολογική μεταχείριση και άλλα «οφέλη»*

Ορισμένα κράτη μέλη (όπως το Βέλγιο, η Ιταλία και η Πορτογαλία) θεωρούν ότι οι περιορισμοί που είναι εγγενείς της ιδιαίτερης φύσης του συνεταιριστικού κεφαλαίου αξίζουν ειδικής φορολογικής μεταχείρισης. Για παράδειγμα, το γεγονός ότι οι μετοχές των συνεταιρισμών δεν είναι εισηγμένες στα χρηματιστήρια αξιών και, επομένως, δεν είναι ευρέως διαθέσιμες για αγορά, έχει ως αποτέλεσμα να είναι σχεδόν αδύνατη η πραγματοποίηση κερδών κεφαλαίου· το γεγονός ότι οι μετοχές εξοφλούνται στο άρτιο της αξίας τους (δεν έχουν κερδοσκοπική αξία) και η απόδοσή τους (μέρισμα) είναι κατά κανόνα περιορισμένη, μπορεί να αποθαρρύνει την εγγραφή νέων μελών. Επιπλέον, πρέπει να αναφερθεί ότι οι συνεταιρισμοί υπόκεινται συχνά σε αυστηρές απαιτήσεις όσον αφορά την απόδοση σε αποθεματικά. Η ειδική φορολογική μεταχείριση μπορεί να είναι ευπρόσδεκτη αλλά, σε όλες τις πτυχές της κανονιστικής νομοθεσίας για τους συνεταιρισμούς, θα πρέπει να τηρείται η αρχή σύμφωνα με την οποία τυχόν προστασία ή προνόμια που χορηγούνται σε ένα είδος επιχειρησιακής οντότητας θα πρέπει να είναι ανάλογα με τυχόν νομικούς περιορισμούς, την κοινωνική προστιθέμενη αξία ή περιορισμούς εγγενείς αυτού του είδους δραστηριότητας και δεν θα πρέπει συνεπώς να οδηγούν σε αθέμιτο ανταγωνισμό. Επιπροσθέτως, τυχόν άλλα χορηγούμενα «πλεονεκτήματα» δεν θα πρέπει να επιτρέπουν την ανεπιθύμητη χρήση της συνεταιριστικής μορφής από μη καλόπιστους συνεταιρισμούς, ως μέσου για την αποφυγή των σχετικών απαιτήσεων κοινοποίησης και εταιρικής διακυβέρνησης. Η Επιτροπή καλεί τα κράτη μέλη, όταν σχεδιάζουν την κατάλληλη και αναλογική φορολογική μεταχείριση για το μετοχικό κεφάλαιο και τα αποθεματικά των συνεταιρισμών, να λαμβάνουν υπόψη τους ότι τέτοιου είδους διατάξεις δεν πρέπει να δημιουργούν καταστάσεις που δεν ευνοούν τον ανταγωνισμό (βλ. επίσης ενέργεια 9 και ενέργεια 10.)

3.2.7. *Κανόνες περί ανταγωνισμού που εφαρμόζονται στους συνεταιρισμούς*

Η διαδικασία διαβούλευσης για τους συνεταιρισμούς αποκάλυψε ότι υπάρχει κάποια σύγχυση και ανησυχία όσον αφορά την εφαρμογή των κανόνων περί ανταγωνισμού στους συνεταιρισμούς.

Οι συνεταιρισμοί που ασκούν οικονομικές δραστηριότητες θεωρούνται "επιχειρήσεις" κατά την έννοια των άρθρων 81, 82 και 86 έως 88 της συνθήκης για την ίδρυση της Ευρωπαϊκής Κοινότητας. Επομένως, υπόκεινται πλήρως στους ευρωπαϊκούς κανόνες περί ανταγωνισμού και κρατικών ενισχύσεων, καθώς και επίσης στις διάφορες εξαιρέσεις, κατώτατα όρια και κανόνες de minimis. Δεν υπάρχουν λόγοι ειδικής μεταχείρισης των συνεταιρισμών στους γενικούς κανόνες

περί ανταγωνισμού, αν και ορισμένες πτυχές της νομικής μορφής και της δομής τους θα πρέπει να λαμβάνονται υπόψη κατά περίπτωση, όπως έχουν αποδείξει προηγούμενες αποφάσεις και δικαστικές αποφάσεις.

Οι περισσότερες περιπτώσεις αφορούσαν συνεταιρισμούς νομικών προσώπων (και όχι φυσικών προσώπων). Ένας τέτοιος συνεταιρισμός είναι τόσο ένωση επιχειρήσεων, όσο και επιχείρηση αφ' εαυτής (όταν ασκεί οικονομική δραστηριότητα). Επομένως, τόσο ο συνεταιρισμός όσο και τα μέλη του υπόκεινται στους κανόνες περί ανταγωνισμού. Επιπλέον, οι κανόνες περί ανταγωνισμού εφαρμόζονται όχι μόνο στις συμφωνίες μεταξύ επιχειρήσεων (π.χ.: τη δημιουργία ενός συνεταιρισμού και το ιδρυτικό καταστατικό του), αλλά και στις αποφάσεις που λαμβάνονται από τα εσωτερικά όργανα του συνεταιρισμού. Επομένως, αν και η οργάνωση ως συνεταιρισμός δεν είναι απαραίτητο να έρχεται σε αντίθεση με το άρθρο 81 της συνθήκης ΕΚ, η μεταγενέστερη συμπεριφορά του ή οι κανόνες του ενδέχεται να θεωρηθούν περιοριστικοί για τον ανταγωνισμό. Η Επιτροπή καλεί τις οργανώσεις των ενδιαφερόμενων μερών και τις υπηρεσίες υποστήριξης των επιχειρήσεων να εξασφαλίσουν ευρύτερη διάδοση των κανόνων περί ανταγωνισμού που αφορούν τους συνεταιρισμούς στην Ευρώπη.

3.3. Επανεξέταση του κανονισμού

Το άρθρο 79 του κανονισμού της ΕΣΕ προβλέπει ότι: *«Πέντε έτη το αργότερο μετά την έναρξη ισχύος του παρόντος κανονισμού η Επιτροπή υποβάλλει στο Συμβούλιο και το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο έκθεση σχετικά με την εφαρμογή του κανονισμού και, ενδεχομένως, προτάσεις τροποποιήσεων»*. Στο άρθρο αυτό καθορίζονται ορισμένα από τα ζητήματα που πρέπει να εξετάζει η έκθεση (εγκατάσταση της κεντρικής διοίκησης και καταστατική έδρα, αποσυγχώνευση μιας ΕΣΕ, ένδικα μέσα σε περίπτωση απάτης κ.τ.λ.).

Επιπλέον, η ομάδα υψηλού επιπέδου εμπειρογνομόνων για το ευρωπαϊκό εταιρικό δίκαιο²⁰ δήλωσε ότι «υπάρχουν σημαντικά ζητήματα που χρειάζονται ανάλυση όσον αφορά τη μελλοντική εφαρμογή του κανονισμού της ΕΣΕ ... Θα είναι ενδιαφέρον να δούμε με ποιον τρόπο σχετίζεται η ΕΣΕ με τις εθνικές μορφές συνεταιρισμών. Θα χρησιμοποιηθεί πράγματι η ΕΣΕ για διακρατικές αναδιαρθρώσεις και επιχειρήσεις; εάν ναι, αυτό μπορεί να ενισχύσει την ανταγωνιστικότητα των συνεταιρισμών».

Σε μια προσπάθεια σύνθεσης των ανωτέρω συστάσεων θα μπορούσαμε να πούμε ότι το σημαντικότερο στοιχείο που πρέπει να αξιολογηθεί είναι η ελευθερία που έχει δοθεί στα κράτη μέλη να ρυθμίζουν κανονιστικά μια σειρά ζητημάτων ανάλογα με τις εθνικές παραδόσεις. Επειδή αναμένεται ότι ο κανονισμός θα έχει ως αποτέλεσμα μια έμμεση και σταδιακή εναρμόνιση, καθώς γίνεται σημείο αναφοράς για μελλοντική νομοθεσία, ιδίως στις νέες και υποψήφιες χώρες, (βλ. επίσης σημείο 3.2.1. της ανακοίνωσης), η Επιτροπή πιστεύει ότι ακόμα μεγαλύτερη σημασία έχει να αποκτήσει ο κανονισμός στο μέλλον απλούστερους και ισχυρότερους κανόνες και να ελαχιστοποιηθούν οι αναφορές στους εθνικούς νόμους.

Ενέργεια 11. Στο πλαίσιο των εργασιών επανεξέτασης η Επιτροπή θα δώσει ιδιαίτερη σημασία σε ενδεχόμενη απλοποίηση του κανονισμού προτείνοντας τη θέσπιση κοινών για όλη την Ευρώπη κανόνων, όπου αυτό είναι δυνατό.

²⁰

Έκθεση της ομάδας υψηλού επιπέδου ό.α. Κεφάλαιο VIII «Συνεταιρισμοί και άλλες μορφές επιχειρήσεων», σ.121.

4. Η ΣΥΜΒΟΛΗ ΤΩΝ ΣΥΝΕΤΑΙΡΙΣΜΩΝ ΣΤΟΥΣ ΚΟΙΝΟΤΙΚΟΥΣ ΣΤΟΧΟΥΣ

Χάρη στα πολλαπλά οφέλη που έχουν οι συνεταιρισμοί για την ευρωπαϊκή οικονομία, αποτελούν θεμελιώδη συνιστώσα για την επίτευξη των στόχων της Λισσαβόνας· οι συνεταιρισμοί είναι ένα εξαιρετικό παράδειγμα εταιρικής μορφής που μπορεί να εξυπηρετεί ταυτόχρονα επιχειρηματικούς και κοινωνικούς στόχους με τρόπο αλληλοενισχυτικό. Εκτός από τον τομέα της πολιτικής για τις επιχειρήσεις, οι συνεταιρισμοί διαδραματίζουν σημαντικό ρόλο στην αγροτική οικονομία, στην ανάπτυξη των περιφερειών με οικονομικές δυσκολίες, ενώ η δομή τους είναι ιδανική για την ενίσχυση της απασχόλησης και της κοινωνικής συνοχής. Η προώθηση της ευρύτερης διάδοσης του ρόλου και του δυναμικού των συνεταιρισμών είναι, συνεπώς, σημαντική όχι μόνο όσον αφορά τα άμεσα οφέλη για τους ίδιους τους συνεταιρισμούς, αλλά και λόγω της σχέσης με σημαντικούς στόχους και πολιτικές, όπως εξηγείται στις επόμενες παραγράφους. Υπάρχει συνεπώς σαφής ανάγκη να καταβληθούν προσπάθειες σε κοινοτικό επίπεδο για να εξασφαλιστεί ότι ο ρόλος των συνεταιρισμών λαμβάνεται πλήρως υπόψη σε όλα τα σχετικά κοινοτικά προγράμματα.

4.1. Γεωργική πολιτική και διεύρυνση

Οι συνεταιρισμοί είχαν και εξακολουθούν να έχουν πολύ σημαντικό ρόλο στον τομέα της γεωργίας σε ολόκληρη την Ευρώπη. Παρέχεται ήδη υποστήριξη μέσω αναπτυξιακών μέτρων για την ύπαιθρο που χρηματοδοτούνται από το ΕΓΤΠΕ για την ίδρυση οργανώσεων που παρέχουν διάφορες υπηρεσίες στους αγρότες σε συλλογική βάση (π.χ. ομίλους μηχανημάτων, υπηρεσίες βοήθειας και διαχείρισης αγροκτημάτων). Οι συνεταιρισμοί είναι ιδιαίτερα κατάλληλο μέσο για τέτοιες υπηρεσίες και είναι επιλέξιμοι για τα μέτρα αυτά.

Στα νέα κράτη μέλη οι αρνητικές συνδηλώσεις του όρου «συνεταιρισμός» είναι πρόβλημα για την ανάπτυξη ενός σύγχρονου συνεταιρισμού. Στο συλλογικό ασυνείδητο ο όρος συνδέεται ακόμα κυρίως με την έλλειψη ελευθερίας στον αγροτικό τομέα, λόγω των κεντρικών κανονισμών. Σε όλες τις προσχωρούσες χώρες έχουν γίνει ιδιωτικοποιήσεις της γης και έχουν δημιουργηθεί χιλιάδες μικρές και μεσαίες εκμεταλλεύσεις και επιχειρήσεις μεταποίησης. Ο κατακερματισμός αυτός δεν επιτρέπει στις επιχειρήσεις να επωφεληθούν από τα οφέλη των οικονομιών κλίμακας, ενώ οι μικρές επιχειρήσεις δεν έχουν το αναγκαίο κεφάλαιο για να επενδύσουν στις νέες τεχνολογίες ώστε να μπορούν να ικανοποιούν τους πρόσφατα εισαχθέντες αυστηρότερους κτηνιατρικούς και φυτοϋγειονομικούς κανόνες. Η έλλειψη κεφαλαίων και σωστής νομοθεσίας ή η ύπαρξη αλληλοσυγκρουόμενων νόμων αποτελούν ακόμα πρόβλημα για πολλές γεωργικές επιχειρήσεις και εταιρείες τροφίμων. Η δημιουργία συνεταιρισμών από μικρές γεωργικές εκμεταλλεύσεις που δραστηριοποιούνται στον ίδιο ή σε συναφείς τομείς μπορεί να τους δώσει τη δυνατότητα να πετύχουν την απαιτούμενη κριτική μάζα για μεγαλύτερα επενδυτικά σχέδια ενώ ταυτόχρονα θα παρέχονται στις τράπεζες και στους επενδυτές οι κατάλληλες εγγυήσεις. Τα προγράμματα PHARE και ISPA της Ευρωπαϊκής Ένωσης διευκόλυναν, σε κάποιο βαθμό, την πρόσβαση σε κεφάλαια, ενώ, σε αναγνώριση της σημασίας των συλλογικών προσεγγίσεων, τόσο το προενταξιακό μέσο SAPARD όσο και η συνθήκη προσχώρησης, προβλέπουν ειδικές ενισχύσεις για ομάδες παραγωγών του αγροτικού τομέα, που μπορούν να έχουν τη μορφή συνεταιρισμών.

Η Επιτροπή πιστεύει ότι η μορφή των αγροτικών συνεταιρισμών μπορεί να αποτελέσει σημαντικό εργαλείο για την ανάπτυξη του αγροτικού τομέα στις νέες

χώρες. Εκτός από τη θέσπιση νομοθεσίας προς την κατεύθυνση αυτή, η Επιτροπή μπορεί να συνεξετάσει μαζί με τα νέα κράτη μέλη και άλλους παράγοντες επιτυχίας, όπως είναι: οι στέρεες συνεταιριστικές επιχειρηματικές δραστηριότητες, η χρηστή διαχείριση, η συνεργασία μεταξύ συνεταιρισμών και, πάνω από όλα, η εμπλοκή των νέων στην ανάπτυξη και τη διαχείριση συνεταιρισμών. Επιπλέον, θα μπορούσε να επιδιωχθεί η σύνδεση των πολιτικών για την ενίσχυση του εισοδήματος με την κατάρτιση και την ανάπτυξη της θεσμικής ικανότητας. Μια νέα γενιά αγροτών με υψηλή ειδίκευση θα σήμαινε ουσιαστική προθυμία για καινοτομία ή για ανάληψη κινδύνων είτε μέσα από αγροτικές συνεταιριστικές επιχειρήσεις είτε μέσα από την διαφοροποίηση των γεωργικών δραστηριοτήτων.

Τέλος, προβληματισμό προκαλεί το γεγονός ότι ο τομέας της παροχής υπηρεσιών δεν είναι καθόλου ανεπτυγμένος στις αγροτικές περιοχές των νέων κρατών μελών. Η προώθηση συνεταιρισμών στον τομέα πωλήσεων/αγορών μπορεί να καλύψει το κενό αυτό ενώ νέες ευκαιρίες παρέχονται σε συνεταιρισμούς στον τομέα της παροχής μη γεωργικών υπηρεσιών, που στο παρελθόν παρείχε η κυβέρνηση, όπως ο τομέας των υπηρεσιών υγείας, της μέριμνας για τα παιδιά και τους ηλικιωμένους και των «κοινωνικών συνεταιρισμών» με ποικίλους στόχους κοινοτικού ενδιαφέροντος.

Ενέργεια 12. Η Επιτροπή, πέρα από τις ενέργειες 1 και 2, θα επιδιώξει να εξασφαλίσει ότι η ιδιαίτερη συμβολή των συνεταιρισμών στην αγροτική ανάπτυξη στα νέα κράτη μέλη θα αξιοποιηθεί περαιτέρω μέσα από τα συναφή κοινοτικά προγράμματα.

4.2. Αγροτική και περιφερειακή ανάπτυξη

Οι συνεταιρισμοί, ως οργανώσεις βασισμένες στα μέλη τους, έχουν τις ρίζες τους στις τοπικές κοινότητες· συμβάλλουν στη διατήρηση των τοπικών θέσεων απασχόλησης και στην παροχή τοπικών υπηρεσιών σε ένα πλαίσιο οικονομικής παγκοσμιοποίησης. Οι χρήστες των υπηρεσιών ενός συνεταιρισμού, είτε είναι παραγωγοί, καταναλωτές ή εργαζόμενοι, τείνουν να είναι σταθεροί από γεωγραφική άποψη. Αυτές οι ισχυρές τοπικές ρίζες μπορούν να είναι αποτελεσματικό αντικίνητρο για την ερήμωση των αγροτικών περιοχών και να βοηθήσουν στην ανάπτυξη των φτωχότερων περιφερειών και τόπων. Καλούνται τα κράτη μέλη να λάβουν σοβαρά υπόψη τον ευεργετικό ρόλο των τοπικών συνεταιρισμών για τις περιφέρειες, τις απομακρυσμένες περιοχές και τις φτωχές αστικές περιοχές, κατά το σχεδιασμό μιας υποστηρικτικής πολιτικής για τις περιοχές που μειονεκτούν οικονομικά.

4.3. Δημιουργία θέσεων εργασίας από τους συνεταιρισμούς του τομέα της «κοινωνικής οικονομίας»

Οι επιδόσεις ενός συνεταιρισμού δεν μετρώνται με βάση το επίπεδο απόδοσης των επενδεδυμένων κεφαλαίων αλλά με βάση τις υπηρεσίες που παρέχει στα μέλη του. Η ικανότητα των συνεταιρισμών να λειτουργούν ακόμη και όταν βρίσκονται στο νεκρό σημείο ή βάσει του κόστους πλέον ορισμένο κέρδος επιτρέπει σε πολλούς από αυτούς να δημιουργούνται και να διοικούνται από άτομα που διαφορετικά δεν θα είχαν πρόσβαση στην αγορά εργασίας. Μπορούν, συνεπώς, να εντάσσουν αποτελεσματικά στην εργασία και στην κοινωνία αποκλεισμένες ομάδες του πληθυσμού, δίνοντάς τους επίσης επιχειρηματική εμπειρία και διαχειριστικές ευθύνες. Παρέχοντας επιχειρηματικές λύσεις για την ικανοποίηση ανεκπλήρωτων οικονομικών και κοινωνικών αναγκών, ιδίως εκεί όπου υπάρχει έλλειψη της δημόσιας ή ιδιωτικής πρωτοβουλίας, οι συνεταιρισμοί μπορούν να δημιουργήσουν

θέσεις εργασίας και να ενθαρρύνουν τη βιώσιμη και βασισμένη στην αλληλεγγύη ανάπτυξη χωρίς την επιδίωξη καθαρού κέρδους προς διανομή στα μέλη τους (κοινωνική οικονομία)· με τον τρόπο αυτό συμβάλλουν στην ευελιξία των αγορών εργασίας. Οι συνεταιρισμοί θεωρούνται, συνεπώς, συχνά κομμάτι της «κοινωνικής οικονομίας» μαζί με άλλες μορφές λαϊκών επιχειρήσεων, όπως είναι οι αμοιβαίες εταιρείες, οι ενώσεις και τα ιδρύματα. Πολλές δημόσιες αρχές έχουν διαπιστώσει ότι οι συνεταιρισμοί στον τομέα της «κοινωνικής οικονομίας» συνιστούν αποτελεσματικό τρόπο για την προώθηση μιας ισόρροπης και βασισμένης στην αλληλεγγύη οικονομικής μεγέθυνσης²¹. Η Επιτροπή θα επιδιώξει, στο πλαίσιο της ενέργειας 7, να εξασφαλίσει ότι θα συνεχίσει να αναγνωρίζεται η ιδιαίτερη συμβολή των συνεταιρισμών στη δημιουργία θέσεων εργασίας και ότι αυτή θα αξιοποιηθεί περαιτέρω μέσα από τις σχετικές κοινοτικές πολιτικές και τα προγράμματα, όπως είναι το πρόγραμμα EQUAL, το οποίο στηρίζει διάφορα σχέδια για συνεταιρισμούς της «κοινωνικής οικονομίας» στον άξονα «επιχειρηματικότητα».

5. ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑ

Οι συνεταιρισμοί έχουν μια ισχυρή παράδοση που χρονολογείται από τη βιομηχανική επανάσταση· δεν θα πρέπει ωστόσο να θεωρηθούν κατάλοιπο του 19^{ου} αιώνα. Σήμερα, η Επιτροπή αναγνωρίζει ότι η μεγάλη ποικιλία των μορφών επιχείρησης στην ΕΕ είναι ένα σημαντικό στοιχείο για την οικονομία της ΕΕ. Πρόκειται για σύγχρονες και δυναμικές επιχειρήσεις με μεγάλες δυνατότητες ανάπτυξης. Οι συνεταιρισμοί αντιστοιχούν στο 83% της ολλανδικής αγροτικής παραγωγής, στο 50% και στο 37% των γαλλικών και κυπριακών τραπεζικών υπηρεσιών αντίστοιχα, στο 35% του φινλανδικού λιανικού εμπορίου τροφίμων, στο 21% της υγειονομικής περίθαλψης στην Ισπανία και στο 60% της δασοκομίας στη Σουηδία. Η Επιτροπή θα υποστηρίξει, συνεπώς, την αποτελεσματική προώθηση και ανάπτυξη της συνεταιριστικής επιχείρησης στην Ευρωπαϊκή Ένωση και στις υποψήφιες χώρες. Ωστόσο, η ανάπτυξη της συνεταιριστικής επιχείρησης εξακολουθεί να εμπίπτει σε πολύ μεγάλο βαθμό στη σφαίρα αρμοδιότητας των κρατών μελών. Για την επίτευξη των στόχων που περιγράφονται στο παρόν έγγραφο θα απαιτηθεί συνεπώς και η ενεργός συμμετοχή των κρατών μελών και των υποψήφιων χωρών.

Οι ενέργειες που περιγράφονται στην παρούσα ανακοίνωση καλύπτουν την περίοδο 2004-2008. Στο τέλος αυτής της περιόδου θα αξιολογηθεί η πρόοδος που έχει επιτευχθεί σε σχέση με τους στόχους της παρούσας ανακοίνωσης σε στενή συνεργασία με όλα τα ενδιαφερόμενα μέρη. Βάσει της αξιολόγησης αυτής θα ληφθεί απόφαση για τις κατάλληλες πρωτοβουλίες στο μέλλον.

²¹

Απόφαση αριθ. 2002/177/ΕΚ του Συμβουλίου της 18ης Φεβρουαρίου 2002 σχετικά με κατευθυντήριες γραμμές για τις πολιτικές των κρατών μελών για την απασχόληση το 2002. ΕΕL 60, της 1-3-2002, σ. 60. Στην κατευθυντήρια γραμμή 11 της ευρωπαϊκής στρατηγικής για την απασχόληση (2002) δηλώνεται ότι «τα κράτη μέλη προωθούν μέτρα για τη βελτίωση της ανταγωνιστικής ανάπτυξης και της ικανότητας της κοινωνικής οικονομίας για τη δημιουργία περισσότερων θέσεων εργασίας και την ενίσχυση της ποιότητάς τους, ειδικότερα την παροχή αγαθών και υπηρεσιών σχετιζομένων με τις ανάγκες που δεν έχουν ικανοποιηθεί ακόμη από την αγορά, και εξετάζουν τα τυχόν εμπόδια που αντιμετωπίζουν τα μέτρα αυτά, με στόχο τη μείωσή τους».